

Lokalhistorie midt i Nordsjælland

Viemosegården i Ullerød – her som nyopført i 1913 på 42 tdr. land bar mark købt af Sohienborg i 1912..

I dette nummer fortælles historien om Viemosegårds oprettelse og om nogle af de mennesker, der var inddraget. En af disse var – også på den finansielle sidelinie – lærer Jacob Hjorth, lærer på Bendstrup Skole fra 1885 og pensioneret i 1912. I sidste nummer lovede vi henad vejen også at berette mere om lærere og skoleliv i fortiden. Vi prøver derfor i dette nummer også at få plads til lidt om lærer Jacob Hjorth og Bendstrup Skole på hans tid.

Dette blad er Lokalhistorisk Nyt nr. 4, september 2004, fra
**Lokalhistorisk Arkiv & Forening
for Alsønderup & Tjæreby Sogne**

LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING FOR ALSØNDERUP & TJÆREBY SOGNE

Arkivets beliggenhed: Alsønderup Skole, kælderlokale 014, Baunevej 8, Alsønderup, 3400 Hillerød. Følg fra Baunevej indkørselsskiltet "Rønnehuset". Gå til skolebygningen til højre og ned ad kældertrappen. *E-mail: als.lokal.arkiv@mail.dk*

Arkivet er åbent alle mandage kl. 19-22, samt efter aftale med arkivleder Lissi Carlsen

Arkivets & foreningens post- og telefonadresse Arkivleder Lissi Carlsen, Damvej 12, Vester Strødam, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 64 49. *E-mail: lissi@carlsen.mail.dk*

Årskontingent: Personlige medlemmer: 65 kr, samboende par 100 kr. Virksomheder, foreninger, institutioner o.l. 500 kr. eller derover. Indmeldelse sker til arkivlederen.

Medlemstal: 258 personlige medlemmer har indtil 1. sept. betalt kontingent for 2004.

Økonomi pr. 31.12.2003: Årsindtægt kr. 18,687. Årsudgift kr. 18.952. Resultat minus kr. 265. Beholdning (forudbetalte kontingenter) kr. 3.560.

Bankforbindelser: Nordea Bank kt. nr. 8968504194. BG-Bank kt. nr. 109 - 7938

Dette blad Oplag 500 eks. mindst 4 gange årligt. Red: Ole Blåkilde. **ISSN nr:** 1603-7561.

Arkivet og foreningen drives af for tiden 14 bestyrelsesmedlemmer og andre medarbejdere, som udfører det aktive arbejde. Flere medarbejdere med lidt EDB-kendskab og/eller lokalkendskab ville være velkomne.

Bestyrelsesmedlem
Lissi Carlsen
Kasserer & arkivleder
Damvej 12
Vester Strødam

Bestyrelsesmedlem
Inge M. Nielsen
Sekretær
Indelukkevej 3
Alsønderup

Bestyrelsesmedlem
Ole Blåkilde
Formand & redaktør
Klintevej 8
Annisse

Bestyrelsesmedlem
Jørgen Boe Nielsen
Arkivets fotograf
Lykkesholmvej 1
Nejede

Bestyrelsesmedlem
Kirsten Larsen
Freersvangsvej 2
Harløse

Bestyrelsesmedlem
Morten Møller Nielsen
Møllesvinget 1
Alsønderup

Bestyrelsesmedlem
Lis Holm
Arkivets bibliotekar
Hillerødvej 26
Tulstrup

Arkivmedarbejder
Getha Knudsen
Ærtelandsvej 6
Alsønderup

Registratorer
Lizzi & Poul Lindahl
Treklovervej 14
Hillerød

EDB & IT-konsulent
Henrik Wittchen
Ærtelandsvej 8
Alsønderup

Harløsesagkyndig
Poul Nielsen
Harløsevej 192
Harløse

Arkivsagkyndig
Anders Friedrichsen
Granvænget 10
Helsinge

Slægtsforsker
Erik Pedersen
Enghavevej 31
Vinderød

EN HISTORIE OM VIEMOSEGÅRD I ULLERØD

Historien begynder med en mand, som hed H. Andreas Hansen-Ruth og som boede hos sine forældre på den lille landejendom "Ellegården" i udkanten af Tulstrup Bys jorder. I vore dage er der restauration på stedet. Der drev hans far landbrug og var landsbymusiker. Andreas var født i 1875 og lærte landbruget og musikken hjemme og gik også i nogle år til musikundervisning – vist nok til fods - hos en anerkendt musiker i Freerslev.

Før denne historie når frem til Viemosegård, er der nogle omveje, vi skal passere.

Andreas havde en ophævet forlovelse bag sig, da han var 25 år og medvirkede ved dilettant i Alsønderup Forsamlingshus, sandsynligvis som musiker. Med i dilettanten var også den kønne Gunhild Hjorth, datter af lærer Jacob Hjorth, Bendstrup skole. Hun var dengang kun godt 15 år, og hende forelskede Andreas sig tilsyneladende håbløst i. Håbløst, fordi hendes far ikke brød sig om det, og fordi hans mor kun brød sig om, at han blev gift med en gårdmandsdatter, som var enebarn, og fordi han intet udkomme havde at gifte sig på. At Gunhild var for ung, kunne dog tiden råde bod på.

Lærer Hjorth var udlært som orgelbygger. Han havde været missionær i Indien og havde læst til lærer, da han kom hjem, og blev så lærer i Bendstrup i Alsønderup Kommune. Han var dybt religiøs, vist nok med stærk sympati for Indre Mission, og han var et overbevist medlem af afholdsforeningen "Blå Kors". Hans familie fulgte i det stykke faders vilje, men sikkert af overbevisning. Derfor var det nok heller ikke helt sagen, at Andreas var musiker ved baller og fester, hvor det måske ikke lige gik til, som lærer Hjorth og Indre Mission kunne bifalde, og hvor den endnu helt skattefri snaps nok blev indtaget i betydelige mængder, sandsynligvis en vederstyggelighed for Hjorth som overbevist afholdsmand. Det var jo ikke uden grund, at afholdsbevægelserne stod stærkt dengang. Vidt udbredt misbrug af den billige alkohol var et alvorligt socialt problem.

Andreas fik nu den idé, at han kunne lære barberfaget, slå sig ned som barber i Hillerød og blive gift med Gunhild. Gunhilds familie var til begge sider finere byfolk i gode erhverv. I forhold hertil ville hun nødtigt blive landmandskone, og at være musiker kunne dengang ikke blive et fuldtidserhverv for Andreas. Men Andreas havde så det problem at skaffe penge til et kursus i at lære at barbere og klippe. Sådan et kursus kunne folk fra landet dengang købe hos barbermesteren i en af de store københavnske stiftelser for gamle.

Mod at betale ham 400 eller 500 kr. fik man et kursus af tre til fire måneders varighed i at barbere og klippe.

Det skal oplyses, at Gillette endnu ikke havde opfundet skrabe-barbermaskinen. Barbering foregik med en gammeldags ragekniv, og den var der mange mænd, der ikke rigtig kunne håndtere uden at skære sig i ansigtet. De gamle mænd på stiftelsen kunne derfor ikke selv barbere sig, så det havde stiftelsen ansat en barbermester til at gøre dagligt. I vore dage ville man næppe have tolereret, at barbermesteren havde en fed biindtægt ved at påtvinge de gamle at være øveklude for oplæringen af hans "kursister".

Men efter sådan en oplæring kunne man så nedsætte sig som barber i en by. Dengang var der rigtig mange af mændene – især de lidt bedrestillede – som dagligt eller i hvert fald søndag formiddag gik til barberen for at blive barberet. I forhold hertil var klipning en mindre del af barberens arbejde. Med denne baggrundsviden forstår vi interessen hos Andreas for korttidsuddannelsen som barber, som kunne bringe ham i erhverv, så han kunne gifte sig med Gunhild, hvis han altså blot kunne skaffe pengene til at komme i oplæring. Men den slags tossestreger ville hans far ikke låne ham penge til.

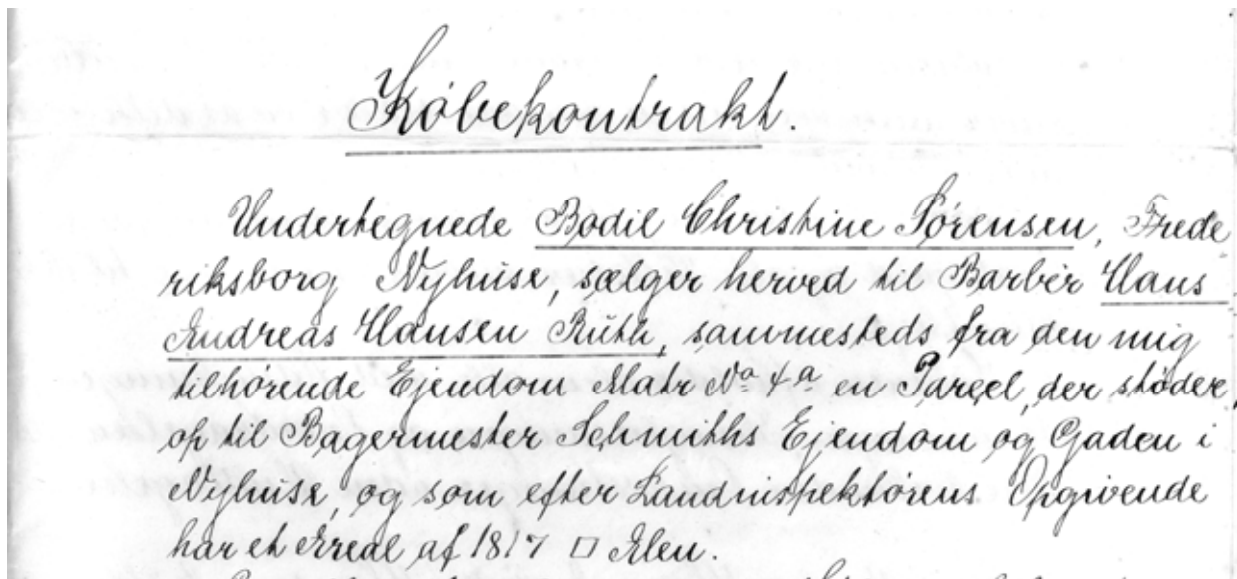
Men lykken skulle stå den kække bi. I hvert fald vandt Andreas i et lotteri et antal hundrede kroner, en betragtelig sum dengang, og så gennemførte han barberkurset. Han og Gunhild blev gift den 5. maj 1903. Da var hun 17 $\frac{3}{4}$ år gammel. Han nedsatte sig som barber i tilknytning til den lejlighed, de lejede i Frederiksværksgade 5 i Frederiksborg Nyhuse.

Frederiksværksgade 5 i 1905. (Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup og Tjæreby Sogne) Deres lejlighed og Andreas' barberstue lå i husets fjerneste del. Her lå senere Carl P. Møbler.

Andreas og Gunhild besluttede at spare op til eget hus - det dengang betragtelige beløb af 1 krone hver dag – og den gik Gunhild vist nok i sparekassen med dagligt.

Efter fire år lykkedes det. Den 15. april 1909 køber de for 1.817 kr. en centralt beliggende byggegrund i Frederiksborg Nyhuse, langt senere betegnet Frederiksværksgade 13.

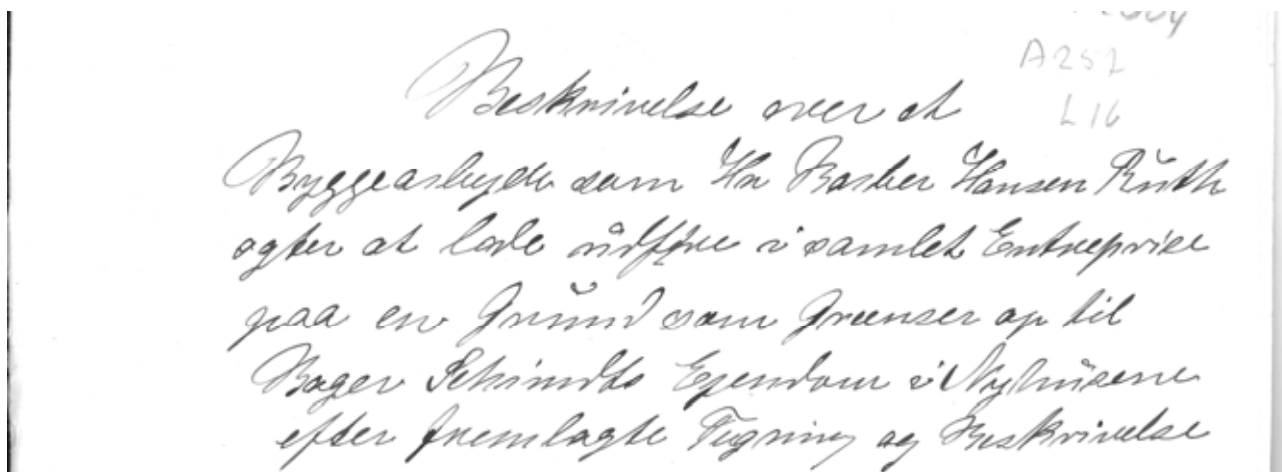

Købekontrakt.

Undertegnede Podil Christine Poulsen, Frederiksborg Nyhuse, sælger herved til Barber Claus Andreas Clausen Rith, sammesteds fra den mig tilhørende Ejendom Stad 4a en Tareel, der støder op til Bagermester Schmitz's Ejendom og Gaden i Nyhuse, og som efter Landinspektørens Opgivende har et areal af 1817 □ Alen.

Første del af købekontrakten (Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup og Tjæreby Sogne). Grunden er endnu en del af matrikelnummer 4 a. Gadenavn og nr. havde man ikke

Men Andreas og Gunhild havde længe før gjort klar til at bygge hus på grunden. Allerede 13. april 1908 indgås aftale med murermester P. Jensen om, at han i totalentreprise opfører deres hus for kr. 11.775.

Beskrivelse over et Byggearbejde

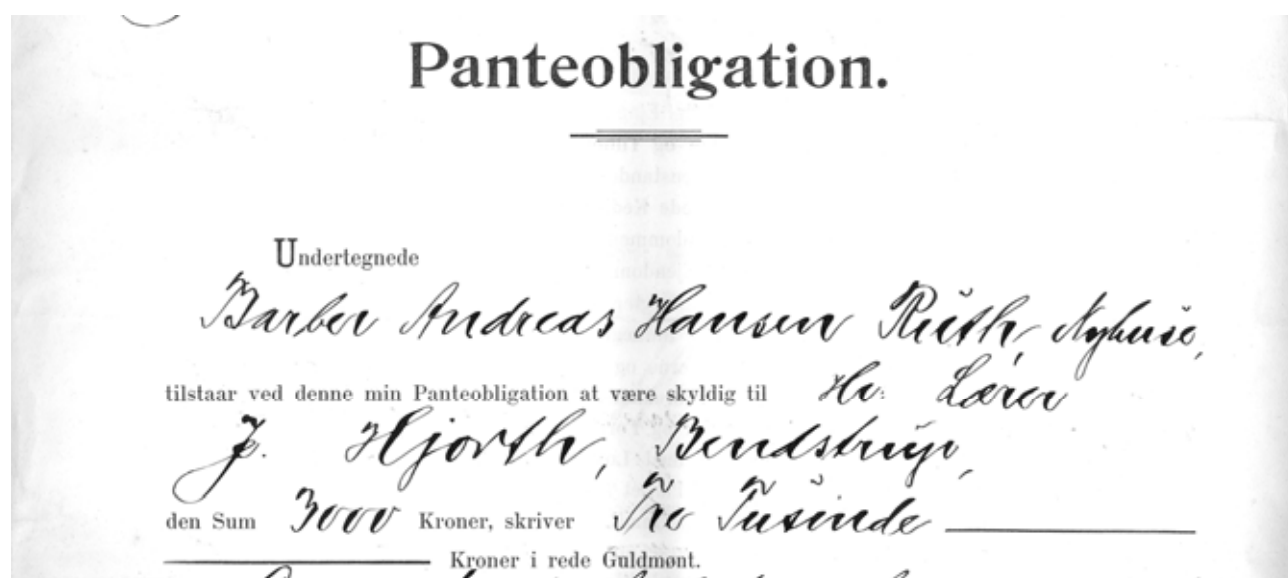
Byggearbejdet som Ha. Barber Hansen Rith og for et Løst indlæg i samlet Entrepriser paa en Grund som grænser op til Bager Schmitz's Ejendom i Nyhuse efter fremlagte Tegning og Beskrivelse

Indledningen til kontrakten mellem Andreas og murermester P. Jensen. (Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup & Tjæreby Sogne). Beskrivelsen af byggeriet omfatter 11 håndskrevne foliosider.

Og her er ejendommen Frederiksværksgade 13, som den stod færdig i efteråret 1909 (Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup & Tjæreby Sogne) Slotsbiobygningen er endnu ikke opført. Frederiksværksgade er ganske smal med hække på højre side. Det er før asfaltens tid. Bygningen er ellers ikke meget forandret siden, og lokalet, hvor Andreas havde barberstue til højre for indgangsdøren, er endnu butikslokale.

Andreas skulle jo have finansieret grundkøb og byggeri. Vort arkiv har et pantebrev, hvor han den 12. oktober 1909 mod pant i huset låner kr. 10.000 i Frederiksborg Amts Spare- og Laanekasse. Derudover måtte hans svigerfar, lærer Hjorth i Bendstrup, holde for.

Andreas underskriver den 17.12.1909 denne panteobligation for lån på 3.000 kr. af Hjorth. (Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup & Tjæreby Sogne).

I deres tid i Nyhuse fik Gunhild og Andreas tilknytning til Indre Mission, som dengang var en meget aktiv bevægelse. Andreas holdt op med at spille til baller og anden dans, og det var næppe noget kors for ham at følge svigerfader Hjorth og tilslutte sig afholdsbevægelsen "Blå Kors". Vort arkiv rummer et par gruppebilleder fra omkring 1910 fra udflugter for Blå Kors, Hillerød afd. Der er mange mennesker med, men vi genkender dog kun Andreas, lærer Hjorth og dennes søn, Johan Hjorth.

Længslen efter landmandslivet

Det var ikke ukendt, at mænd opvokset på en landbrugsejendom bar rundt på en livsvarig længsel efter at eje og drive et landbrug, selv om de var i helt andet erhverv. Sådan må det også have været for Andreas. Tre gange i sit liv anskaffede han sig en gård, selv om Gunhild næppe var begejstret for at være bondekone, en rolle hun nok aldrig rigtig faldt ind i på den måde, det dengang forventedes i landbokredse og måske især blandt landbokvinder.

Denne historie handler dog kun om deres første gård, Viemosegård – eller egentlig Vidjemosegård. Den fik navn efter en mosestrækning, hvor der voksede vidjepil. Der ligger altså ikke noget med et vi, en helligdom for nordiske guder, bag gårdens navn.

Ægtepagt, køb af 42 tdr. land, salg af hus

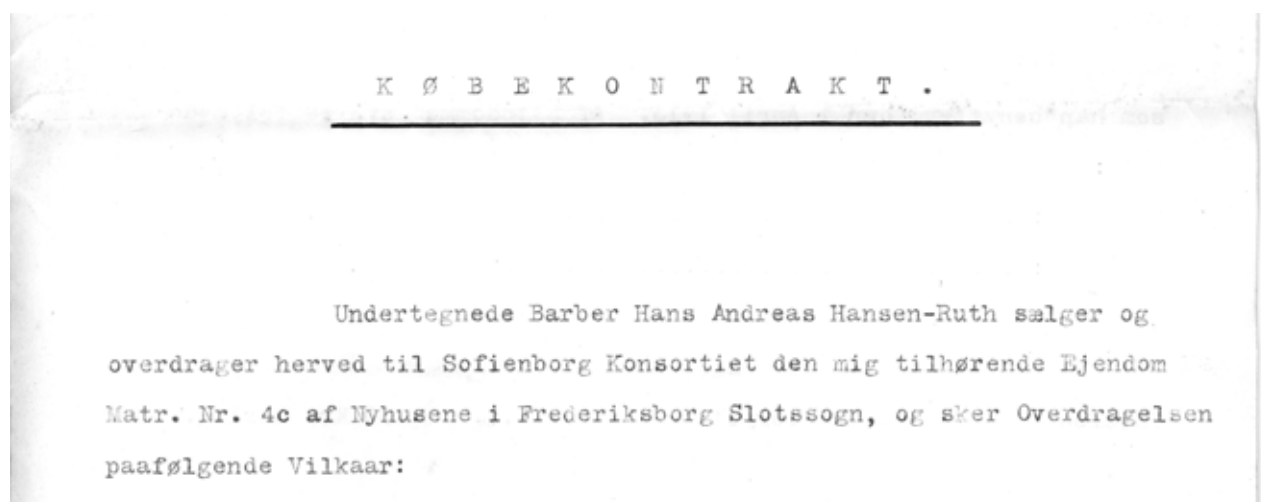
Foprside til Andreas og Gunhilds kongeligt konfirmerede ægtepagt.

Den 4. oktober 1912 opretter Andreas og Gunhild en ægtepagt, hvorefter alt indbo overgår som Gunhilds særeje. Det er beskrevet under 124 effektnumre, så man, interessant nok, kan se hele deres indbo opregnet her – og det er faktisk ikke så lidt.

Årsagen til ægtepagten er, at nu begiver de sig ud i noget risikabelt, hvor en mulig fallit ikke må rive indboet, hvoraf meget er Gunhilds medgift, med sig. Det er derfor sandsynligt, at det også er et krav fra Andreas svigerfader, lærer Hjorth, som skal låne eller kautionere for lån til Andreas.

Som fælleseje forbliver alene huset matr. nr. 4 c, Frederiksværksgade 13 i Nyhuse.

Men om dette hus tre dage senere – den 7. oktober 1912 – underskriver tre mænd, som kalder sig "Sofienborg Konsortiet" – en købsaftale, hvormed de køber Frederiksværksgade 13 af Gunhild og Andreas, men først med overtagelse 1. april 1913. Årsagen til overtagelsen først knap 6 måneder efter aftalen om salget vil senere fremgå

Indledning til kontrakten hvormed Andreas sælger Frederiksværksgade 13 til "Sofienborg Konsortiet"

En af de tre underskrivere hedder H.P. Randrup Christensen.

Museumsinspektør Fl. Beyer skriver i bogen om Sophienborg, at han blev ejer af Sophienborg i 1912 – altså det år denne fortælling nu er nået frem til – samt at han frasolgte en del jordlodder i sin ejerperiode indtil 1916.

Hvem "Sofienborg Konsortiets" to andre underskrivende mænd er, ved vi for tiden ikke. Købesummen for huset i Frederiksværksgade er 18.000 kr. Køberne skal indfri restgælden i sparekassen og pantebrevet til lærer Hjorth.

Herefter er der en friværdis på kr 5.000 til Andreas. Hvordan det beløb betales er interessant. Der står nemlig:

"Restbeløbet, 5.000 kr. afgøres ved den samtidig stedfundne handel, hvorved sælgeren køber en parcel af Sofienborg".

Vi har ikke Andreas's købsaftale eller skøde på køb af denne parcel, men vi kan af andre dokumenter se, at der er tale om knap 42 tønder land, altså et areal svarende til en normal gård på den tid, som det dog først bliver, når der opføres bygninger. Af et andet dokument ses, at han betalte kr. 20.500 for jorden – endnu uden bygninger, så de 5.000 fra huset rakte ikke så langt.

Viemosegård

Fra Sophienborg købte Andreas altså i 1912 42 tdr. land bar mark, som han skulle opføre beboelses- og avlsbygninger på, anskaffe redskaber og husdyr til og bringe i drift som et normalt gårdbrug på den tid.

Det skulle han bruge mange penge til ud over de 5.000 kr. fra salg af huset i Frederiksværksgade, der var brugt til delvis betaling for jorden.

Andreas indgår kontrakt med murermester P. Jensen og snedkermester P.N. Olsen om opførelse af et stuehus og to avlsbygninger på jorden. Som en del af pengene hertil låner Andreas den 7. november 1912 5.000 kr. i sparekassen, og de to håndværksmestre må selv kautionere for dette lån.

Hillerød, den 7-1-1913. *A.A. Hansen Plt.*

Som Kautionister og Selvskyldnere

P. Jensen *P.N. Olsen*
Murermester *Snedkermester*
"Solvad"

Til Vitterlighed:

Milit. G. Dahlmann

De to håndværksmestres kaution for det lån, Andreas skulle bruge til at betale dem med.

Den 15. december 1912 må murermester P. Jensen – som sikkerhed for betaling af materialekøb – give Frederiksholms Tegl- og Kalkværker en transport på kr. 1.500 i sin kommende betaling fra Andreas for byggeriet.

Murermesteren skal betale halvdelen af de 1.500 kr., når bygningerne er dækkede, senest 1. februar, og resten ved ejendommens prioritering, dog senest 1. juni 1913.

Heraf ser vi byggeriets tempo. Andreas og Gunhild skulle være ude af huset i Frederiksværksgade 1. april 1913, og på den dato flyttede de ind i det nye stuehus på Viemosegård, som altså må være opført planmæssigt.

Viemosegård efter første høst i 1913. (Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup & Tjæreby Sogne).

Efter opførelsen søgte Andreas realkreditlån til afløsning af hidtidige lån. Fra "Creditforeningen for Landejendomme i Østifterne" foretog to sagkyndige vurderingsmænd en omfattende vurdering af ejendommen og afgav en detaljeret beskrivelse på et skema på 8 foliosider.

Her får vi rigtig meget at vide om ejendommens og driftens tilstand den 15. sept. 1913, hvor Andreas har haft jorden til rådighed en sæson og bygningerne siden 1. april 1913.

Besætningen omfatter kun 2 heste, 1 føl, 7 køer, 2 kalve, 1 griseso, 5 grise. Man er her næppe nået op på et dyrehold på det normale for en ejendom på 42 tdr. land dengang. Af animalsk produktion indgår i vurderingen af gårdens indtægter kun mælk fra 7 køer, 5.500 pund mælk pr. ko, og en årsindtægt fra salg af 38.000 pund mælk a 50 øre pundet, ialt kr. 1.925.

Redskaberne er: 1 selvrenser med omgang, 1 selvbinder, 1 slåmaskine, 1 hakkelsesmaskine, 2 plove, 1 hyppeplov, 1 ukrudtsharve, 1 kultivator, 1 sæddækker, 1 svenskharve, 1 tromle, 2 fastvogne, 1 fjedervogn, 1 char a banc. Det lyder her til, at Andreas har investeret i, hvad der af den slags dengang hørte til en gård.

Vurderingmændene skriver, at der er 35 tdr. land ager, 2 tdr. land eng og 3 ½ tdr. land mose, der beskrives således i en gammeldags retskrivning med bl.a. flertalsbøjning med –e af udsagnsordene:

"Vi have undersøgt Jorderne på mange Steder og forefundet deres naturlige Beskaffenhed saaledes:

Hovedladden Ager med ca. 10 Tommer Muld på Grus, dog enkelte Pletter lerblandet. Der medgaar ca. 1 Td. Land til Gaardsplads og Have. Resten er inddelt i 8 Skifter, der dyrkes saaledes: 1 Skifte til Grønjordshavre, 1 Skifte til Brak, 1 til Rug, 1 til Byg, 1 til Roer og Kartoffler, 1 til Havre, 2 til Græsning og Høslet. Jorderne ere i jævn god Kultur, men meget urene. Engen er lavtliggende og benyttes til Græsning. Moselodden indeholder en Mængde god Tørv, mere end til Gaardens Forbrug. Dersom Eieren vil lade oplægge Tørv, er der gode Afsætningsforhold i Hillerød, som kun ligger ca. ¼ Mil derfra. For øvrigt afgiver Mosen god Græsning og Høslet. Af Hø avles 30 Læs, som alt opfodres. Jorderne ere drænede, og disse ere bølgeformige, dog uden at kunne kaldes bakkede".

VIEMOSEGÅRDS ØKONOMI

Viemosegård da haven begynder af vokse lidt til. Haven nåede oprindeligt ned til vejen mellem Tulstrup og Ullerød, men en senere ejer halverede haven ved at lægge den halvdel nærmest vejen ind i lanbrugsdriften. I mange år hed vejen naturligt Tulstrupvej, men nu hedder den Hejrevej – hvor så end hejren måtte komme fra.

(Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup & Tjæreby Sogne)

Kreditforeningens to vurderingsmænd opgjorde minutiøst værdierne af hvad der kunne høstes og avles af alting, samt udgifterne, f.eks. årsløn til en karl, 500 kr. og til en tjenestepige 400 kr.

Til sidst opgjorde de forskellen mellem summen af de mange udgiftsposter og de mange indtægtsposter og nåede frem til at ejendommen kunne forventes at give ejeren et årligt overskud på knap 2.000 kr.

Til at fastsætte gårdens samlede værdi havde de købsprisen for de 42 tønder land, kr. 20.500,-, hvortil de så skønnede værdien af de nyopførte bygnin-

ger, redskaber, inventar, dyr og avl. Den værdi af gården, som kreditforeningen kunne lægge til grund for lånetilbud skønnede de var kr. 45.000. Hvor mange procentdele deraf, Andreas dengang kunne få kreditforeningslån for, har vi desværre ikke papirer på.

Trods det, at Andreas sled og slæbte fra morgen til aften, kunne han ikke få gårdens drift til at løbe rundt. Han genoptog sit gamle bierhverv som musiker og begyndte at tage ud og spille igen, men det var ikke nok. Han måtte ud og låne flere penge. I marts 1915 lånte han yderligere 2.100 kr. i Frederiksborg Amts Spare- og Laanekasse. Som kautionster måtte hans far og svigerfar træde til. Lånet skulle afdrages med kr. 210 pr. halvår.

Hillerød, den 2 Marts 1915
Hansen Ruth
Som Kautionister og Selvskyldnere
N. J. Hjorth
N. P. Hansen Ruth
Til Vitterlighed:
Hansen Ruth
Hansen Ruth

Underskrifterne på lånedokumentet. Svigerfaderen, lærer N. J. Hjorth var nu pemsioneret og flyttet til Nyhuse, hvorhen i Nyhuse vender vi tilbage til. Faderen, Niels Peter Hansen-Ruth, havde året før solgt sit fødested, Ellegården i Tulstrup, som var naboejendom til Viemosegård, og de var flyttet til Ullerød.

Viemosegård bygninger.

Stuehuset beskriver Østifternes vurderingsmænd således:

"Stuehus i Øst, 23 Alen langt, 15 Al. bredt, 15 Al. dybt, 6 Al. høit, 13 Fag. Grundmur med Tegltag og Frontspids. Indrettet til 7 Værelser, 2 Entreer, Køkken med Komfur, Spisekammer og 1 Kælder. Midt på Bygningen er afsat til Opførelse af Veranda. Opført 1913. Gibsede lofter. 4 Kakkelovne."

Det er helt klart et stuehus, som man på den tid kunne være bekendt. En af Andreas og Gunhilds døtre, Agnethe, har heldigvis tegnet en skitse over stuehus og avlsbygninger, og over hvordan de var indrettet og møbleret.

Vi prøver at forstørre skitsen af stuehuset op på næste side.

Fra den åbne gårdplads kunne man dengang se hen til naboejendommen, Ellegården, hvor forældrene til Andreas boede, indtil de solgte ejendommen i 1914 og flyttede til Ullerød. De to, tre ældste af Andreas og Gunhilds døtre kunne løbe hen til farfaderen og farmoderen. Hun interesserede sig nu kun for den ældste, måske mest fordi hun var stor nok til, at hun - uden at vide det - kunne pumpes for oplysninger om sin far og især mor. De yngre gjorde hun skrækslagne ved at fortælle, at nu kom manden fra Tisvilde snart med sin hestevogn og hentede de piger, som tissede i bukserne. Uanset om de tissede i bukserne eller ej, løb de yngre straks hjem til Viemosegård.

Da den første verdenskrig sluttede var det højkonjunktur i Danmark, som det var lykkedes at holde uden for krigen. Der var tjent godt på at forsyne de krigsførende lande med, hvad krigen hæmmede dem i selv at fremstille.

Andreas fik et købstilbud i 1918 for Viemosegård på kr. 52.000 fra en bymand ved navn Springborg. Han slog til og købte et hus i Løngangsgade i Frederiksborg Nyhuse. Der boede de – dog ikke i samme hus – til han i 1922 købte gården Tidselholm i Bendstrup. Den solgte han igen i 1923, og købte Baunetgården i Alsønderup, hvor familien boede til 1929, hvor de solgte og flyttede til Frederiksborg Nyhuse igen – til hvilket hus vender vi tilbage til.

Men nu er vores del af historien om Viemosegård slut. Gården nåede siden at have en hel del ejere – i en tidlig periode tilmed Andreases lillesøster Caroline og hendes mand Lars Peter Rasmussen, som vist nok var den, der sløjfede halvdelen af gårdens haveanlæg til stor skuffelse for Andreas og Gunhild.

Som led i Hillerød Kommunes udbygning af Ullerød købte kommunen gården. Dens bygninger er nu stillet til rådighed for den lokale Røde Kors afdeling, for en dykkerklub og for Foreningen Hjernesagen i Frederiksborg Amt.

Lærer Jacob Hjorth og hustru Sofie Carstensen på Bendstrup Skole

Jacob Hjorth var ud af en slægt af byhåndværksmestre og forretningsindehavere. Det var hans kone også – men mest i Norge. Hendes far forlod imidlertid forretningsverdenen og blev baptistpræst i København.

Jakob Hjorth blev udlært ved det finere snedkerhåndværk som orgelbygger, men rejste som ung ud til en missionsstation i Indien. Efter sigende gav klimaet ham helbredsproblemer, men samarbejdsforholdene var vist heller ikke så gode på missionsstationen. Da han kom hjem, læste han til lærer og blev ansat i Alsønderup Kommune og fra 1885, da Bendstrup skole blev

bygget, fik han sin livsgerning der indtil pensioneringen i 1912. Han var samtidig kirkesanger i Alsønderup Kirke, et normalt hverv for lærere dengang.

Lærer Jacob Hjorth og hustru som unge.

Kort efter år 1900 begyndte man at få taget skolefotos, som børnene så kunne købe. Lærer Hjorth ses på en del af disse fotos og på nogle også hans kone.

De var jo forældre og svigerforældre til Gunhild og Andreas Hansen-Ruth og dermed morforældre til deres børn. En af dem, Agnethe, skrev i 1993 om sådan et fotografi:

Det er fra ca. 1910, da min bedstefar Hjorth var blevet meget gammel. Min søster Esther og jeg var på ferie i Bendstrup Skole, og så skulle vi jo også med på billedet, da klassen skulle fotograferes. Der var jo ganske en begivenhed i den tid for børn. Det er mig den lille, som sidder og pille på fingrene og ser så nervøs ud. Esther sidder i næste række bag mig.

Skolebillede, Bendstrup Skole (Lokalhistorisk Arkiv fpr Alsønderup & Tjæreby Sogne)

Jacob og Sofie Hjorth fik fire børn. Gunhild, som vi har hørt om, var ældst. Meget yngre var Else, som tragisk døde af spansk syge som nygift. Derimellem var Martha, gift med Valdemar Heegaard, præstegårdsforpagter i Lille Lyngby i mange år. Og så var der sønnen, Johan Hjorth. Om ham skriver Agnethe: *Jeg erindrer endnu den lille smedie, der lå ved gården ved siden af. Min morbror Johan kom i lære der, men da han slog sin finger med den store hammer, havde han haft nok af at være i smedelære.*

Johan blev i stedet udlært som maler og kom på valsen, hvor vi har postkort, han sendte hjem fra Schweiz. Men da han kom hjem, læste han til lærer og var lærer i Brønshøj til sin død.

Agnethe skrev videre: *Jeg husker også, at når der skulle være vaccination, så gik det for sig i skolen. Børnene blev bragt af deres mødre fra vidt og bredt i sognet. (Det var den obligatoriske koppevaccination). Der var en hylen af børnene, der blev vaccinerede. Jeg syntes, det var vældig halløj og løb ind og ud mellem alle disse forældre og børn. Pludselig greb doktoren mig i armen og spurgte min bedstefar, om jeg var vaccineret. Det troede bedstefar ikke jeg var. "Nå, så kan hun ligeså godt blive det nu", sagde doktoren, og sådan blev jeg vaccineret."*

Agnethes storesøster Inge har også skrevet om bedstefar Hjorths skole: *Skolestuen var stor, der stod to rækker pulte, den venstre side var drengenes og den højre pigernes, midt for gangen mellem de to rækker stod katederet, hvorpå tampen lå, for bedstefar var en streng herre, der forlangte, at hans ordrer blev efterkommet og lektierne lært. Jeg husker ikke, om de enkelte blev hørt, men kun at alle læste i munden på hinanden. Var der noget bedstefar blev vred over hos en elev, så skete det ofte, at tampen blev taget i brug. På et tidspunkt var der gået panik i drengene. De stjal tampen og druknede den i et mosehul. Der kom dog snart en ny tamp.*

Dette svarer meget godt til, at malermester Jens Peter Jensen, Alsønderup, i sine erindringer skrev, at *hos lærer Hjorth lå spanskrøret ikke og mugnede.*

Inge fortæller, at da hendes mor, Gunhild var en stor pige, blev lærer Hjorth utilfreds med den mælk de fik. Han købte så en lille ejendom med jord til, og her havde han så en ko, der skulle forsyne familien med frisk mælk. Datteren Gunhild skulle gå op og malke koen to gange dagligt, og sønnen Johan skulle muge ud i stalden, men det fungerede ikke, så inden længe blev stedet solgt igen. Vi har faktisk et dokument om den handel i vores arkiv.

Historien om, at Hjorth bare købte en landsbrugsejendom viser, at han sad godt i det. Både han og konen var ud af ret velstående familier, og hun skulle

have bragt en stor medgift ind i ægteskabet.

Kassebogen for Alsønderup Kommune for året 1897 viser, at Hjorths lærerløn androg 600 kr. , svarende til 50 kr. månedligt. Kommunens kassebog er et almindeligt stilehefte.

Vi prøver at gengive den side, hvor lærer Hjorths lønudbetalinger er indført, antagelig af sognerådsformanden eller et sognerådsmedlem med den opgave. Regnskabsåret gik dengang fra april til april. Udover lærerlønnen fik Hjorth også årligt 20 kr. for at være kirkesanger, 10 kr. i såkaldte griffelpenge, samt 10 kr. for sangundervisning i Tulstrup Skole, hvis lærer nok ikke kunne synge.

Løner Hjorths Løn 600 Kr					
April	4		Indholdt	50	00
Maj	1		Indholdt	50	00
Maj	24		Indholdt	50	00
do.	31		Indholdt	25	00
Juni	23		Indholdt	50	00
Septembe	20	Do.	Do.	25	00
"	27	Do.	Do.	25	00
Oktober	17	Do.	Do.	50	00
November	29	Do.	Do.	25	00
Decbr				450	00
Decbr	6	1898 Do.	Do.	50	00
		Do.	Do.	100	00
Ialt Kræver				600	00

Uddrag af kassebogen for Alsønderup Kommune for år 1897
(Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup & Tjæreby Sogne)

Da lærer Hjorth blev pensioneret i 1912 måtte familien jo fraflytte lærerboligen på Bendstrup Skole. De slog sig ned i Frederiksborg Nyhuse.

Ejendommen Frederiksværksgade 35 i Frederiksborg Nyhuse, hvor familien Hjorth flyttede ind på 1. sal i 1912. Det er Hjorth, som står i haven, og hans kone står på altanen på første sal, vistnok sammen med deres yngste datter, Else. (Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup & Tjæreby Sogne).

En trekanthandel

Jacob Hjorth blev kun kort tid boende på Frederiksværksgade 35.

Hans svigersøn, Andreas Hansen-Ruth, gav jo sit hus, Frederiksværksgade 13, i bytte til Sofienborgkonsortiet for den jord, han købte i 1912 til at bygge Viemosegården på. Og Sofienborgkonsortiet måtte jo afhænde ejendommen Frederiksværksgade 13 for at indfri gælden i ejendommen og få rede penge ud af deres handel.

En af dem, der havde pant i den ejendom, var lærer Hjorth, som jo havde forstrakt sin svigersøn, Andreas, da han byggede det hus i 1909.

Altså købte Hjorth nu det hus af Sofienborgkonsortiet, som hans svigersøn havde bygget i 1909, og familien Hjorth flyttede ind der. Hvad han gav for huset, har vi ikke oplysninger om, men vi har et pantebrev, hvorefter han den 14. aug. 1915 låner kr. 9.540,76 i Sparekassen mod pant i ejendommen Frederiksværksgade 13, og det oplyses derved, at den er forsikret for 19.000 kr.

PANTEOBLIGATION

fra *pantebrevet J. Hjorth & Sønner*

til

Frederiksborg Amts Spare- og Laanekasse

for Kr.

9540,76

Hjorths boede så der resten af livet. Jacob Hjorth døde i 1920 , Sofie i 1924.

Frederiksværksgade 13 går tilbage til Gunhild og Andreas Hansen-Ruth

De tre arvinger efter Sofie Hjorth var datteren Gunhild, hendes bror Johan og hendes søster Martha Heegaard, som nu hver ejede 1/3 af ejendommen. Da ægtepagten om særeje mellem Gunhild og Andreas var opretholdt gennem årene, var Gunhilds part hendes særeje. De var på det tidspunkt gårdejerpar på Baunetgården i Alsønderup.

I 1926 sker der det, at Gunhild køber sin søsters og sin brors tredjedele af Frederiksværksgade 13, og i 1929, da Andreas sælger Baunetgården i Alsønderup, flytter Gunhild og Andreas tilbage til det hus, som de lod bygge i 1909. Udover at være musiker som hidtil gav Andreas sig til at være ejendomshandler, som dengang ikke forudsatte mæglereksamen og autorisation. Han var i en del år formand for venstreforeningen i Frederiksborg Slotssogns Kommune, og både han og Gunhild havde den glæde at blive udnævnt til æresmedlemmer af foreningen

Således sluttedes en ring over Viemosegård med at Gunhild og Andreas kom til at bo i Fredriksværksgade 13 igen fra 1929, og indtil Gunhild en del år efter Andreas død flyttede på plejehjem, og ejendommen blev solgt.

Jacob og Sofie Hjorth og Gunhild og Andreas Hansen-Ruth ligger begravet i familiegravstedet på Nyhuse Kirkegård tæt ved det nuværende rådhus.

Denne artikel bygger alene på arkivalier, fotos, oplysninger og litteratur, som findes i Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup & Tjæreby Sogne. Ole Blåkilde.

Viemosegård 1991, da Andreas og Gunhilds datter Agnethe besøgte den.

Økonomisk støtte til den selvejende institution Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup & Tjæreby Sogne

Vi nævner her med tak alle, hvis økonomiske støtte i 2004 gør det muligt at drive Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup & Tjæreby Sogne og at udsende dette blad

Nordea Fonden, Nordea Bank, Slotsgade 44, 3400 Hillerød, tlf. 48201113

Procom A/S, Vinkelvænget 21-29, 3330 Gørløse. Tlf. 48 27 84 84.

DanBolig, Søderberg/Nielsen aps, Frederiksværksgade 7, 3400 Hillerød. Tlf. 48 24 21 11. Fax. 48 24 21 69.

Dines Jørgensen & Co. A/S. Rådgivende Ingeniører F.R.I.,
Kirsebærallé 9-11, Ullerød, 3400 Hillerød. Tlf. 48 26 06 66. Fax 48 26 17 00.
E-mail: dj@dj-co.dk www.dj-co.dk

Nordtag A/S v/ direktør Jørgen Simonsen, Mestervangen 7, 3220 Græsted,
Tlf. 48 36 36 36. Fax 48 36 36 30. www.nordtag.dk - info@nordtag.dk,

Hillerød Byråds Fritids- og Kulturudvalg, Grønnegade 4 A, 3400 Hillerød.

Kulsviergården, Pibe Møllevej 7, Alsønderup, 3400 Hillerød. Forsamlingscenter, teatersal, idrætshal, selskabslokaler. Tlf. 48 28 65 40, fax 48 28 65 64.

Alsønderup Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening, 37. kreds.

samt alle de 258 personlige medlemmer, som har betalt kontingent for 2004.